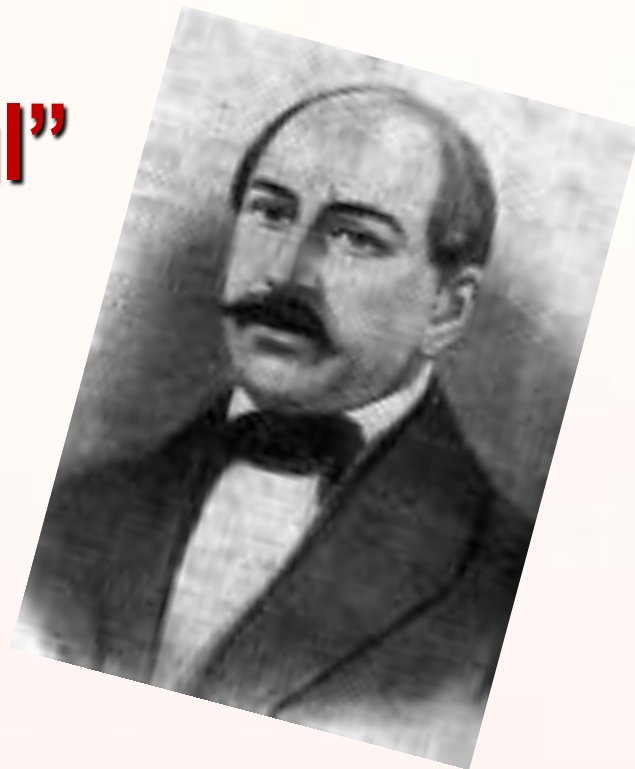

NUVELA „Alexandru Lapusneanul”

„(nuvela „Alexandru Lapusneanul”)
...ar fi devenit o scriere celebra ca
si Hamlet, daca literatura romana ar
fi avut in ajutor prestigiul unei limbi
universale.” (George Calinescu).

Costache Negruzzi

C. Negruzzi.

DEFINIREA SPECIEI LITERARE

Termenul de nuvelă vine din franțuzescul „nouvelle” și înseamnă „noutate.”

Nuvela este specia genului epic în proză, cu un singur fir narativ, urmărind un conflict unic, concentrat; personajele nu sunt numeroase, fiind caracterizate succint, în funcție de contribuția lor la desfășurarea acțiunii. Nuvela prezintă fapte într-un singur conflict, cu o intrigă riguros construită, accentul fiind pus mai mult pe definirea personajului decât pe acțiune.

CLASIFICAREA NUVELEI

►► tematic:

- istorice
- psihologice
- fantastice
- filozofice
- anecdotice

►► după curentul literar:

- renascentiste
- romantice
- realiste
- naturaliste

REPREZENTANTI IN LITERATURA ROMANA

Costache Negruzzi	<i>Alexandru Lapusneanul</i>
Alexandru Odobescu	<i>Mihnea Voda cel Rau, Doamna Chiajna;</i>
Ioan Slavici	<i>Popa Tanda, Scormon, Gura satului, Budulea Taichii, Moara cu noroc, Comoara</i>
I.L. Caragiale	<i>Kir Ianulea, În vreme de război, La hanul lui Mânjoală, O făclie de Paște</i>
Vasile Voiculescu	<i>Iubire magică, În mijlocul lupilor, Lostrița, Pescarul Amin, Ultimul Berevoi</i>
Mihai Eminescu	<i>Sarmanul Dionis</i>

REPREZENTANTI IN LITERATURA UNIVERSALA

- Jorge Luis Borgès
- Albert Camus
- Anton Pavlovici Cehov
- William Faulkner
- Ernest Hemingway
- Guy de Maupassant

TRASATURILE NUVELEI

- Subiectul este clar determinat. Actiunea nuvelei are un singur fir narativ. Actiunea are un ritm alert, nu se insista asupra detaliilor. Naratiunea se desfasoara liniar, cronologic, prin inlantuirea secventelor narrative;

- In nuvela se pune mai mult accentul pe caracterizarea personajelor, decat pe actiune; avem, de obicei, un singur personaj principal. Personajul de nuvela are trasaturi specifice; el este un caracter deja format si isi dezvaluie personalitatea in situatii conflictuale; personajului de nuvela i se realizeaza un portret complex, fiind bine conturat;

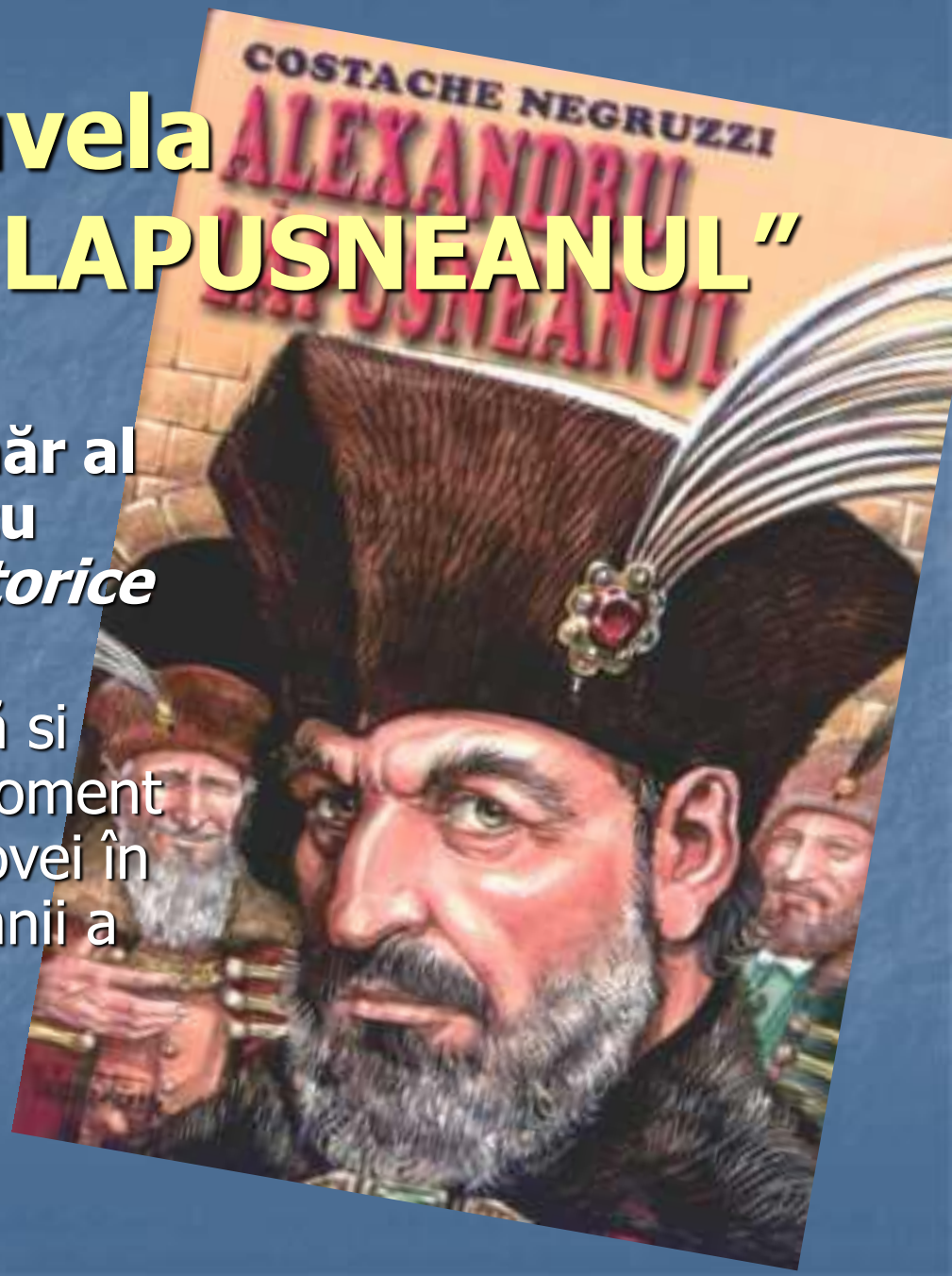

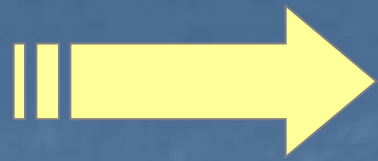
TRASATURI ALE NUVELEI

- ❑ Realitatea narator-personaj tinde spre obiectivare si naratorul nu se implica in relatarea subiectului, detasandu-se de personaje;
- ❑ Timpul si spatiul sunt clar determinate, conferind verosimilitate textului;
- ❑ In nuvela modul de expunere dominant este naratiunea. Apar, de asemenea, descrierea, dialogul si monologul;

nuvela „ALEXANDRU LAPUSNEANUL”

- Publicată în primul număr al revistei *Dacia literara*, cu titlul original „*Scene istorice din cronicile Moldaviei*.”
- Tema** nuvelei este istorică și ilustrează evocarea unui moment zbuciumat din istoria Moldovei în timpul celei de-a doua domnii a lui Alexandru Lăpușneanul:
(1564 – 1569)

STRUCTURA

- nuvela "Alexandru Lapusneanul" are o structura clasica prin evoluția gradată a subiectului epic, prin dramatizarea scenelor prin dialog, prin armonia si echilibrul celor patru părți, precedate de câte un moto rezumativ;
- nuvela se caracterizează printr-o construcție riguroasa, care amintește de modul în care se construiesc piesele de teatru, unde fiecărui moment al subiectului îi corespunde câte un act. Nuvela are **4 episoade** și fiecare dintre acestea se deschide printr-un moto în care se sintetizează principalele coordonate ale acțiunii din acel episod;

Structura

Semnificația motourilor

I. Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau
- cuvintele aparțin lui Lăpușneanu, ca răspuns la îndemnul de a renunța la tronul Moldovei adresat lui de către boierii veniți să-l întâmpine.

II. Ai să dai samă, Doamnă!...
- este replica văduvei unui boier ucis de Lăpușneanu, amenințare adresată doamnei Ruxanda, soția domnitorului, pentru crimele îndeplinite de el.

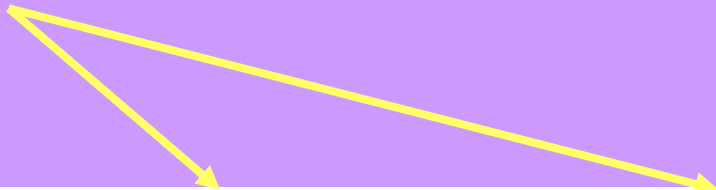
III. Capul lui Moțoc vrem...
- sunt cuvintele mulțimii de țărani nemulțumiți, veniți la Curte să se plângă de asuprirea boierilor, de sărăcie, de foame, de viața lor devenită insuportabilă.

IV. De mă voi scula, pre mulți am să popesc și eu...
- sunt cuvintele lui Alexandru Lăpușneanu, aflat pe patul de suferință, ca o amenințare împotriva celor care-l călugăriseră.

CONFLICTUL

Natura conflictului este de esență psihologică și socială.

Conflictul psihologic vizează cele două aspecte ale personajului:

Lăpușneanu cel care a fost alungat de la domnie și aspiră la ordine și dreptate	Lăpușneanu cel care trăiește patima răzbunării:
---	---

Conflictul social privește relația antitetică dintre Lăpușneanu și boieri, pe de o parte, pe de altă parte Lăpușneanu – Doamna Ruxanda. În cadrul conflictului cu boierii se individualizează înfruntările cu: Moțoc, apoi grupul Spancioc-Stroici.

CONFLICTUL

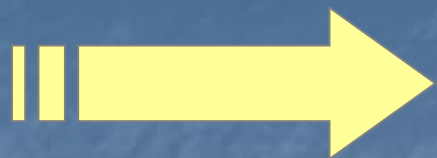
EXTERIOR

- conflictul Lăpușneanul – boieri
- conflictul Lăpușneanul – Doamna Ruxanda
- conflictul Lăpușneanul și tinerii boieri Spancioc și Stroici

INTERIOR

Lapusneanul, Ruxanda Doamna

ANTITEZA

Negruzzi exceleaza in folosirea **antitezei**.

Pe de o parte, sunt plasate în opoziție personaje, nu numai cele principale, ci și personajele episodice: Spancioc și Stroici se detașează de Moțoc prin refuzul lor de a-l sluji pe Lăpușneanul și prin rolul lor important în eliminarea din scaunul Moldovei domnului tiran.

Pe de altă parte, putem vorbi și despre scene antitetice: absenta din cronica lui Ureche, scena discursului lui Lăpușneanul de la biserică este o ficțiune a lui Negruzzi cu scopul de a sublinia cruzimea măcelului de la ospăț din scena imediat următoare.

Realitate

- -tema operei e una istorică, bazata pe evenimente veridice;
- -timpul petrecerii evenimentelor e cel istoric, veridic, obiectiv 1564-1569;
- -coordonatele spatiale, obiective ale textului sunt respectate: intampinarea la Braila, crutarea cetatii Hotinului si incendierea celorlalte cetati;
- -amintirea numelui real al domnitorului, schimbat la urcarea pe tron de catre boierii pribegi din Petrea Stolnicul in Alexandru Lapusneanul;
- -anumite fapte ale personajului sunt atestate istoric: inlaturarea lui Tomsa, casatoria cu d-na Ruxanda, arderea cetatilor, uciderea celor 47 de boieri, cererea de a fi calugarit inainte de moarte, uciderea prin otravire;
- -anumite replici sunt preluate din letopiset, ca de ex primul moto;
- -existenta unor personaje confirmate istoric: Ruxanda Doamna, Motoc Vornicul, postelnicul Veverita, Spancioc Spatarul, mitropolitul Teofan;

Fictiune

- -moartea vornicului Motoc, ce se pare ca fusese ucis la Liov, in Polonia, impreuna cu boierii Spancioc si Veverita;
- -contextul uciderii celor 47 de boieri la acel pspat nu e autentificat;
- numirea urmasului la tron, a fiului Bogdan e inlocuita printr-o prigonire a acestuia pe patul mortii;
- -numele sub care e calugarit e Paisie si nu Pahomie, cum precizeaza Letopisetul;
- -prezenta boierilor tradatori Spancioc si Stroici la moartea domnitorului nu e certificata istoric; acestia murisera in urma cu cativa ani in Polonia, impreuna cu Voda Tomsa;
- -boierul Stroici e o inventie;

CURENTE LITERARE

romantic

- **teme și motive:** inspirația din **istoria** națională;
- existența **personajului excepțional** pus în împrejurări excepționale;
- prezența **personajului colectiv**;
- **culoarea locală**-existența unei **descrieri** de natură referitoare la cetatea Hotinului văzută în lumina crepusculară; *mută și pustie ca un mormânt de urieș*, cu valurile Nistrului *ce se izbeau regulat de stâncoasele ei coaste, sure și goale, în lumina crepusculu*; limbaj inspirat din **cronică**: folosește **arhaisme**,
- existența unor **scene** ținând de recuzita romantică precum otrăvirile, priveliștea sângeroasă a piramidei de capete, etc.;

romantic

- existența **antitezelor** (între tiranul Lăpușneanul și doamna Ruxanda, boierul Moțoc - trădător, Spancioc și Stroici - patrioți). personajul romantic este impatimit, revolutionar, indragostit, meditativ, bolnav, selenar, bulversat, adeseori nebun, dar mai ales inegal în comportare, extremist, dilematic etc.
- **amestecul genurilor literare**: tensiunea dramatică a povestirii; de pildă, finalul nuvelei este extrem de tensionat prin aglomerarea faptelor: Lapusneanu refuza cu violență rasa calugarească, amenința să-și ucidă fiul, Ruxanda este sfătuită de boieri să-și otrăvească sotul și, în fine, își face apariția cei doi boieri fugari, dușmanii inversunați ai voievodului. La dramatismul nuvelei contribuie și replicile memorabile; nu numai că Lapusneanu are o moarte cumplită, dar ea este însoțită de cuvintele justitiare ale ucigasilor: *invata sa mori...!* Lapusneanu se construiește, în primul rând, **prin replici și acțiune**, adică prin metode preluate din arta dramatică;

CURENTE LITERARE

realist

- atenția acordată detaliilor vestimentare și referitoare la decoruri; are rolul de a anticipa evenimentele, semnificativa este secvența din biserică unde, departe de a fi smerit Lapusneanul vine îmbrăcat cu multă pompa, având zălele care sugerează macelul ce va urma.
- obiectivitatea viziunii, vocea auctorială apărând doar de puține ori pe parcursul evenimentelor cu opinii personale;
- preocuparea pentru realizarea unor tipologii umane pentru sondaj psihologic.

CURENTE LITERARE

clasic

- simetria și echilibrul compoziției; sobră, echilibrată, într-o arhitectonică organizată în patru capitole, fiecare purtând un motto care exprimă ideea substanței epice. Cele patru capitole urmează un echilibru clasic, căci alternează conflictele și procedeele de expunere
- concizia și rigoarea unor exprimări care capătă uneori caracter de sentință de tipul: *proști, dar mulți;*